

Matei GHEBOIANU¹

Facultatea de Istorie, Universitatea din București

DE LA CONTRACȚIA SISTEMULUI UNIVERSITAR ROMÂNESC LA EXPANSIUNEA POSTDECEMBRISTĂ. ABORDĂRI STATISTICE

Dezvoltarea învățământului superior după cel de-al Doilea Război Mondial a fost un proces complex, caracterizat de diverse etape și transformări, fiecare influențată de contextul socio-politic. Una dintre caracteristici a fost apariția unui proces de masificare, determinat de simplificarea accesului la studii superioare, dar și de dezvoltarea economică accentuată (Rüegg 2011). Cazul românesc nu este o excepție, astfel că în anii 1960-1970 putem observa o deschidere și o expansiune a învățământului superior. De asemenea, anii 1970 au însemnat noi direcții impuse de către Nicolae Ceaușescu, astfel putem observa o schimbare a viziunii de evoluție a sistemului, printr-un viraj brusc spre o zonă tehnică. Această orientare va fi instituționalizată și prin Legea educației și învățământului din 1978 când, în preambulul acesteia este subliniat faptul că „la temelia școlii stă principiul politehnizării, îmbinarea strânsă a muncii, învățământului și cercetării – factori primordiali pentru construcția socialismului și comunismului în patria noastră, pentru progresul și civilizația omenirii” (Lege 1978, 1).

În următoarele rânduri ne-am propus realizarea unei analize asupra evoluției sistemului educațional românesc, de la contracția anilor 1980 la expansiunea postdecembristă, atingând apogeul în anul universitar 2007/2008. Discuția de față se va baza pe o analiză statistică, încercând să surprindem evoluții numerice, dar și distribuția studenților pe domenii de studiu. Căderea comunismului a dat posibilitatea apariției sistemului privat de învățământ superior, care se va extinde în primele decenii postdecembriste și va participa activ la procesul de masificare în România. Datele prezentate au fost colectate în cadrul a două proiecte de cercetare, din a căror echipă am făcut parte: „Planificare economică, învățământ superior și acumularea capitalului uman în România în timpul regimului comunist (1948-1989)” și „Accesul la învățământ superior în România post-comunistă”, coordonate de către istoricul Bogdan Murgescu.

În anii 1970, schimbarea perspectivei asupra domeniilor prioritare va duce la o transformare a sistemului de învățământ în ansamblu, având repercusiuni atât la

¹ Conf. univ. dr., Facultatea de Istorie, Universitatea din București; matei.gheboianu@istorie.unibuc.ro.

nivelul învățământului liceal, prin diminuarea profilurilor teoretice (uman/real), acestea devenind insignifiante în spațiul educațional românesc, cât și mutarea interesului asupra învățământului tehnic la nivel universitar.

Tabel 1. Evoluția numărului de studenți în funcție de domeniu

	1960/1961	1970/1971	1980/1981	1985/1986
Tehnice	30.486	53.592	124.006	106.784
Industriale	15.552	32.594	90.675	81.992
Transporturi	1.075	1.106	1.877	3.455
Construcții și arhitectură	5.563	10.818	19.163	14.332
Agricole și silvice	8.306	9.074	12.283	7.014
Medico-farmaceutice	7.625	9.898	23.381	18.833
Economice	5.085	21.016	21.919	16.485
Juridice	3.101	5.901	3.863	2.380
Universitar-pedagogice	23.752	58.108	17.393	14.417
Artistice	1.230	3.370	2.207	8.99
Total	71.989	151.885	192.769	159.798

Sursa: *Învățământul în România – date statistice*, București, 1996, p. 102-105.

Domeniul tehnic, cu precădere în zona industrială, a înregistrat o creștere masivă, reflectând politica de politehnizare și industrializare a societății. Numărul de studenți în domeniul tehnic a crescut de la 30.486 în 1960/1961 la un vârf de 124.006 în 1980/1981, iar domeniul industrial a crescut de la 15.552 la 90.675 în aceeași perioadă. Astfel, de la un nivel de 42% din numărul total de studenți înmatriculați în zona tehnică, s-a ajuns în 1985/1986 la peste 66%, iar ponderea numărului de studenți din domeniul industrial din totalul de studenți din domeniul tehnic să se majoreze de la aproximativ 50% la aproximativ 76%. În lumea comunist europeană, România este singura țara unde apare un astfel de fenomen, iar domeniul tehnic are o pondere atât de însemnată (Sadlak 1990).

Anii '80 s-au dovedit a fi extrem de dificili pentru învățământul românesc, la fel ca pentru întreaga societate. Efortul colectiv impus societății românești de către Nicolae Ceaușescu, care a luat decizia plății datoriei externe, s-a răsfrânt și asupra învățământului superior. În mai puțin de 2 ani, numărul studenților înmatriculați a scăzut cu 25% (AMEN 1980). De asemenea, numărul facultăților a fost redus, ca urmare a procesului de comasare a facultăților, dar și a unor domenii de studiu, prin introducerea pe scară largă a duble specializări, care venea să răspundă principiului policalificării, transpunând viziunea partidului (Lege 1978, 1).

Tabel 2. Evoluția instituțiilor de învățământ, a facultăților și a studenților în perioada comunistă

	Instituții de învățământ superior	Facultăți	Total studenți
1948/1949	47	129	48.676
1953/1954	54	155	80.593
1958/1959	42	95	68.638
1963/1964	55	171	115.403
1968/1969	47	187	151.403
1973/1974	46	187	143.943
1978/1979	44	134	190.560
1983/1984	44	134	174.042
1988/1989	44	101	159.465

Sursa: *Învățământul în România – date statistice*, București, Comisia Națională pentru Statistică, 1996, pp. 5, 7 și 13

Putem observa în tabelul precedent că numărul studenților a crescut semnificativ până la începutul anilor 1980, apoi scăderea din ultima decadă a fost caracteristică întregului sistem educațional românesc, conducând la o izolare a spațiului universitar. Această situație a generat o presiune socială crescândă, având în vedere că numărul absolvenților de liceu era în continuă creștere.

În plus, anii 1980 au fost marcați de închiderea a 14 dintre cele mai mari orașe pentru absolvenții din învățământul superior. Totodată, avansarea profesională a cadrelor didactice a fost semnificativ blocată de Elena Ceaușescu (Cabinetul 2) care, în calitatea sa de academician, coordona învățământul superior, ceea ce a dus la stagnarea dezvoltării academice și la o atmosferă de frustrare în rândul cercetătorilor și profesorilor. Din punctul de vedere al alocării numărului de studenți, acesta a fost în continuă scădere, iar anul universitar 1982/1983 va cunoaște cea mai agresivă reducere.

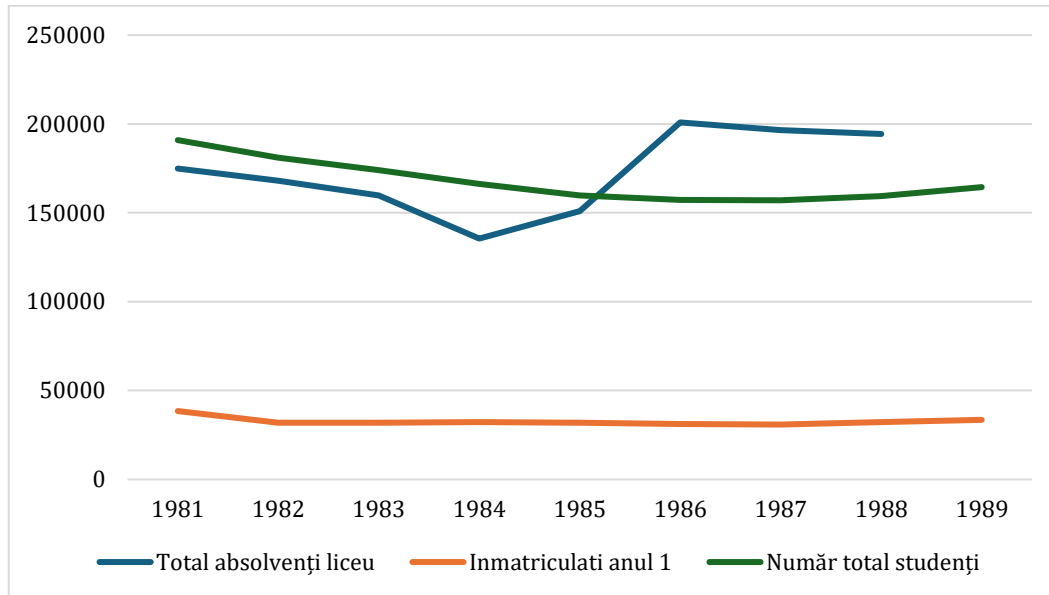
Decizia de aprobare a planului de școlarizare pentru anul 1982/1983 a fost una care s-a luat după multe negocieri, fapt demonstrat prin numeroasele propuneri (Gheboianu 2014). De asemenea, se poate observa trecerea masivă, chiar și la învățământul tehnic, de la forma de învățământ zi la cea de seral. Aceasta a fost politica adoptată de statul comunist, cu precădere în anii 1980. Trebuie menționat faptul că locurile la seral puteau fi ocupate de persoane care se aflau în câmpul muncii de minimum 2 ani și care își continuau lucrul pe durata studiilor.

Tabel 3. Propunere plan școlarizare an I 1982/1983

Nr. Crt.	Domeniul	Plan de școlarizare în anul I 1981/1982				Necesar de personal prezentat de beneficiari			Propuneri de școlarizare în anul I 1982/1983			
		Total	Din care:			Total	Din care:		Total	Din care:		
			înv. zi	înv. seral	înv. ff		înv. zi	înv. seral și ff		înv. zi	înv. seral	înv. ff
	Total General	38590	26682	9878	2030	32387	29422	2965	31641	18364	10997	2280
I	Înv. Tehnic	25410	16640	8500	-	18965	17607	1358	20215	10645	9570	-
A	Ingineri	17950	14240	3710	-	14882	14180	702	16115	9895	6220	-
B	Subingineri	7190	2400	4790	-	4083	3427	656	4100	750	3350	-
II	Înv. Agronomic	1750	1550	-	200	1926	1726	200	1450	1040	-	410
III	Înv. Economic	4870	2500	1100	1270	4760	4172	588	4000	1700	1100	1200
IV	Înv. Medico-Farmaceutic	2200	2200	-	-	2305	2305	-	2000	2000	-	-
V	Înv. Universitar și Pedagogic	3760	3220	250	290	3418	2773	645	3260	2640	250	370
A	Universitar	2540	2050	250	240	2468	1873	595	2540	1970	250	320
B	Pedagogic (3 ani)	1220	1170	-	50	950	900	50	720	670	-	50
VI	Înv. Juridic	570	300	-	270	533	359	174	500	200	-	300
VII	Înv. Artistic	300	272	28	-	480	480	-	216	139	77	-

Sursa: Arhiva Ministerului Educației Naționale, Fond Permanent, Dosar Nr. 223/1980, nenumerotat. Legendă: „personalul necesar care a urmat studii superioare, cu excepția cadrelor didactice, este cel asigurat de Comitetul de Stat de Planificare. Personalul didactic necesar se stabilește de către Ministerul Educației și Învățământului, în funcție de evoluția prospectivă a școlii gimnaziale, liceale și profesionale, în ceea ce privește trimiterea unor cadre didactice în străinătate pentru asistență didactică”.

După scăderea numărului de studenți alocați pentru anul 1 la începutul anilor 1980, sistemul va stagna, iar creșterea din a doua parte a anilor 1980 va fi una insignifiantă, în condițiile în care numărul absolvenților de liceu era în creștere, mai ales datorită primei generații a „decreștelor” care au absolvit liceu. Este evident că, în ciuda numărului mare de absolvenți de liceu, integrarea în învățământul superior nu a reușit să țină pasul cu creșterea acestora, chiar dacă în anul 1977 a fost introdus examenul de treapta a doua (Decret 1977), care a diminuat mult numărul elevilor care puteau să finalizeze un liceu. Totodată, după 1986 putem observa o ușoară creștere a numărului total de studenți, fără ca acesta să atingă valorile înregistrate înainte de contracție.

Grafic 1. Evoluție număr absolvenți liceu, număr studenți înmatriculați în anul 1, număr total studenți

Sursă: Anuarele statistice ale României (1981-1990)

Învățământul superior era strâns controlat de partidul comunist, cu un accent pe formarea de specialiști care să susțină ideologia comunistă. Educația era orientată către discipline tehnice și științifice, conform planificării economice. Deși numărul studenților a crescut semnificativ în anii 1960 și 1970, în special datorită politicii de masificare a educației, anii '80 au adus o contracție a acestuia, însoțită de o creștere a absolvenților de liceu care nu reușeau să se integreze în învățământul superior. Contracția a fost caracteristică întregii lumi comuniste europene, dar România iese în evidență cu cea mai pronunțată scădere (Reisz, Stock 2006: 78-82). În timp ce domeniile tehnice, mai ales cele industriale, beneficiau de o atenție specială, alte domenii, precum cele umaniste, erau marginalizate, limitând astfel diversitatea educațională. De asemenea, contracția s-a putut observa și prin diminuarea numărului de cadre didactice titulare și blocarea avansării profesionale a profesorilor, ducând la o scădere a moralului și a motivației în rândul acestora. Limitările impuse de regimul comunist, în special din partea Elenei Ceaușescu, au creat un climat de frustrare și stagnare în progresul academic. La finalul perioadei comuniste, sistemul educațional superior era oglinda fidelă a societății trecute printr-un deceniu de constrângeri și limitări.

Revoluția din decembrie 1989 a marcat un moment crucial pentru sistemul educațional românesc, deschizând calea unor transformări profunde. În perioada următoare au început procese ample de reformă, caracterizate prin deschiderea

universităților către societate, eliminarea învățământului ideologic și o creștere semnificativă a numărului de studenți.

Un actor cheie în aceste schimbări a fost factorul studentesc, care, imediat după decembrie 1989, a demarat acțiuni de promovare a lustrației, contestând profesorii considerați incompetenți sau prea implicați ideologic (Gheboianu, Murgescu 2018). Această mișcare a fost, în mare parte, organizată prin intermediul Ligii Studenților Universității din București. Studenții au participat activ la evenimentele civice din 1990, contribuind semnificativ la Fenomenul Piața Universității. În perioada 13-15 iunie 1990, studenții s-au confruntat cu represalii brutale, având de suferit în urma violențelor care au marcat acele zile. Această experiență a subliniat nu doar angajamentul lor față de valorile democratice și reformă, ci și riscurile cu care s-au confruntat în lupta pentru un sistem educațional mai liber și mai deschis. Astfel, Revoluția a fost nu doar un moment de cotitură în istoria României, ci și un catalizator pentru schimbări fundamentale în învățământul superior.

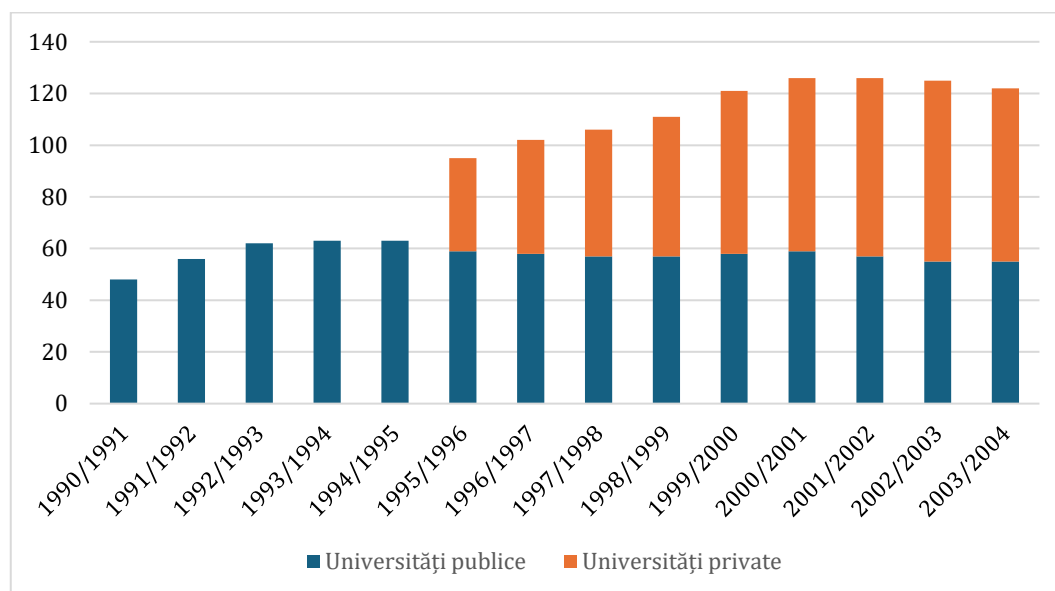
Totodată, căderea comunismului a creat oportunitatea pentru o serie de entități/persoane, care s-au folosit de vidul legislativ pentru a crea și promova instituții de învățământ superior private. Astfel, au apărut primele universități private, prima dintre acestea fiind Universitatea Ecologică din București, înființată la 4 aprilie 1990 (Universitatea Ecologică din București).

Din punct de vedere legal, nu existau reglementări care să permită înființarea unor astfel de instituții de învățământ. Cu toate acestea, s-au găsit diverse forme de organizare care au permis funcționarea entităților sub denumirea de universități. Aceste instituții au fost constituite folosind legislația în vigoare, împreună cu reglementări din trecut, apărând sub formă de organizații nonguvernamentale, cum ar fi Legea nr. 21/1924 pentru persoanele juridice, Decretul nr. 31/30 ianuarie 1954 și Decretul-lege nr. 8/31 decembrie 1989 privind înregistrarea și funcționarea partidelor politice și organizațiilor obștești din România.

Astfel, au fost create o serie de fundații care își propuneau, prin statutul lor, să dezvolte instituții de învățământ superior recunoscute ca universități, începând cu toamna anului 1990. Această situație a surprins statul român, care a reacționat într-o manieră confuză. Oficial, statul nu recunoștea existența acestor universități, dar nu a întreprins măsuri pentru a împiedica funcționarea lor.

Într-un interviu acordat în anul 1990, ministrul justiției, Victor Babiuc, afirma faptul că „învățământul universitar din România nu poate fi decât de stat. În aceste condiții, în România nu poate fi înființată legal orice universitate. Până nu se modifică Legea învățământului nu poate funcționa legal alt învățământ. Decretul nr. 54/1990 în legătură cu privatizarea are ca sferă de reglementare scopuri lucrative. Deci nu intră în sfera de activitate reglementată prin respectivul decret. La aceste argumente juridice se adaugă și cele privind baza materială, improprie în prezent, dar și personalul didactic universitar care ar intra în discuție, însă numai în al doilea rând” (*Cuvântul nou* 1990, 3).

Modelul inițiat de Universitatea Ecologică din București, prin constituirea unei organizații non-guvernamentale, a fost rapid preluat de diverse entități din România, ceea ce a dus la o creștere exponențială a numărului de universități în perioada următoare. Pe măsură ce presiunea socială asupra statului pentru recunoașterea acestor entități se intensifica, în anul 1993 a fost adoptată Legea 88 privind acreditarea instituțiilor de învățământ superior și recunoașterea diplomelor (Lege 1993). Această lege a creat cadrul legal necesar pentru autorizarea programelor de învățământ ale universităților private, conform articolului 3.1.a, care stipulează „autorizarea de funcționare provizorie, în condițiile prevăzute de art. 2 din prezenta lege, care acordă dreptul de organizare a admiterii”. În plus, prin această reglementare a fost înființat Consiliul Național de Evaluare Academică și Acreditare (CNEAA), un organism responsabil cu supravegherea bunei funcționări a sistemului de învățământ superior în România. De-a lungul perioadei de tranziție, apariția universităților private s-a realizat utilizând diverse modalități de înființare, care pot fi clasificate în patru modele: a) în cadrul unui ONG și apoi acreditate conform legii de acreditare; b) în baza legii 132/2005; c) înființate de către persoane fizice; d) înființate de către culte religioase (Bocancea 2021: 52-72). În scurt timp, aceste „instituții de învățământ privat” au devenit afaceri profitabile, încadrându-se în accepțiunea „acumularea primitivă a capitalului” sau aceea de „capitalism sălbatic” (Pasti 1995; Brucan 1996). Atractivitatea acestora a fost una rapidă, ca urmare a procesului mult mai ușor de admitere, dar și a cererii crescute din partea populației de a urma studii superioare.

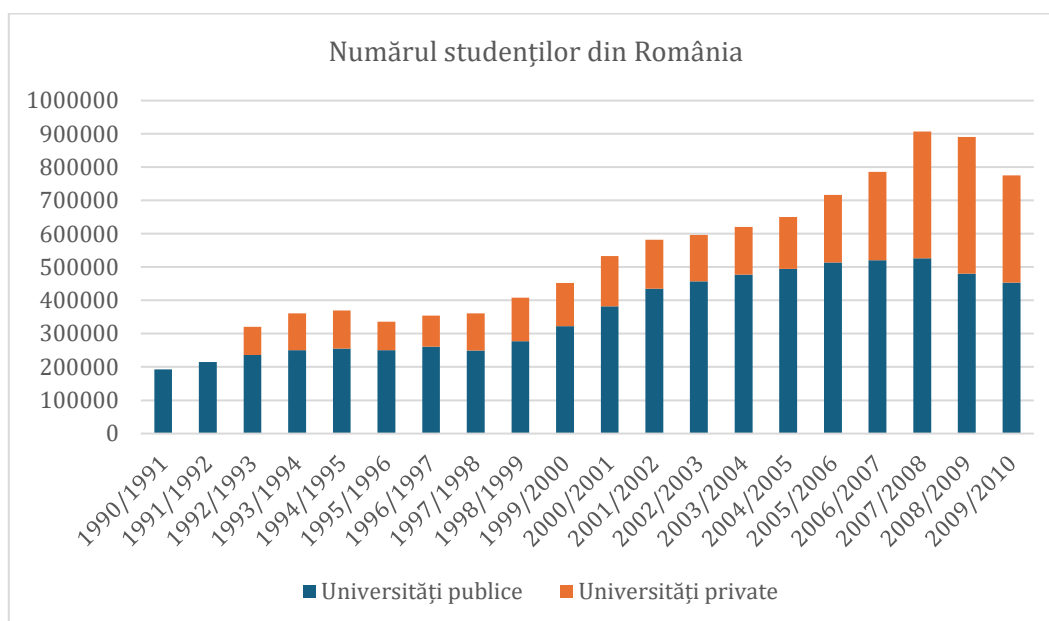

Grafic 2. Numărul universităților din România

Sursă: Ministerul Educației, *Raport privind starea învățământului superior din România 2019-2020*

Putem observa o creștere a numărului universităților publice, rezultată din transformarea unor institute pedagogice în universități și din inițiativele locale de a înființa instituții de învățământ superior, în special în reședințele de județ care nu beneficiaseră de astfel de entități în timpul comunismului. Datele referitoare la universitățile private sunt disponibile la Institutul de Statistică începând cu anul 1995, când erau raportate 36 de universități, toate apărute între 1990 și 1995. Acest număr a continuat să crească, astfel încât, în 1999, universitățile private au depășit numărul celor publice (63 față de 58), atingând un maxim de 70 de universități în anul 2002. Astfel, dinamica reflectă reformele din învățământul superior, precum și cererea crescândă de educație superioară din partea populației, care a condus la apariția și dezvoltarea universităților private.

Din punctul de vedere al dinamicii numărului de studenți, în perioada 1990-2007 se evidențiază o creștere constantă.

Grafic 3. Numărul studenților din România

Sursă: Ministerul Educației, *Raport privind starea învățământului superior din România 2019-2020*

Numărul studenților în acesta perioadă a fost într-o continuă creștere începând cu anul 1991. Învățământul superior privat a avut un impact semnificativ încă de la început, reușind să înmatriculeze aproape o treime din totalul studenților la finalul perioadei studiate. Creșterea accelerată a fost înregistrată în a doua parte a anilor 2000, când numărul studenților din învățământul privat s-a apropiat de cel din sistemul public, în principal pe fundalul creșterii excepționale a numărului de studenți la Universitatea Spiru Haret (Gheboianu 2023). Atracția pentru sistemul privat a fost

considerabilă, având în vedere accesibilitatea mai mare, examinările mai flexibile pe parcursul studiilor și faptul că, pentru mulți tineri, reprezenta o bună oportunitate de a evita serviciul militar obligatoriu.

Anii 2000 au adus o schimbare semnificativă în legislația României, impunând ca funcționarii din administrația centrală și locală să fie absolvenți de studii superioare pentru a putea rămâne în sistem și pentru a avea acces la o treaptă salarială mai bună. Această cerință a transformat facultățile private de drept/economice într-o oportunitate atractivă, în special prin oferta de locuri în cadrul domeniului Învățământ la Distanță (ID).

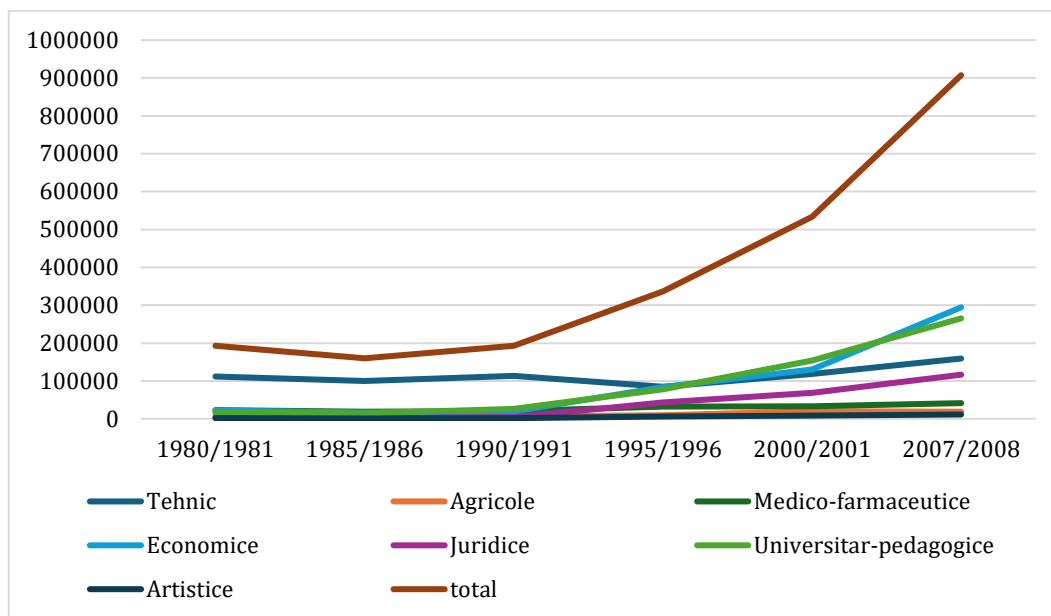
Dezvoltarea domeniului ID a fost facilitată de Hotărârea de Guvern 535/1999 (HG 1999), care reglementa autorizarea de funcționare provizorie sau acreditarea specializărilor din instituțiile de învățământ superior, atât de stat, cât și particulare. Această reglementare a permis organizarea de programe de licență și master în formele de învățământ cu frecvență redusă și învățământ la distanță, ca urmare a acreditării unor programe cu frecvență zilnică.

Unele universități private au interpretat această normă în sensul de a crea programe predominant în sistemul ID, fără a respecta reglementările necesare pentru a asigura un echilibru între capacitatea administrativă, didactică și numărul studenților. Astfel, au ajuns să înmatriculeze mii de studenți, fără a avea capacitatea instituțională necesară. În plus, în această perioadă, instituțiile statului nu au considerat această situație ca pe o oportunitate instituțională sau din interes politic, ceea ce a dus la apariția unor adevărate „fabrici de diplome” în mediul privat.

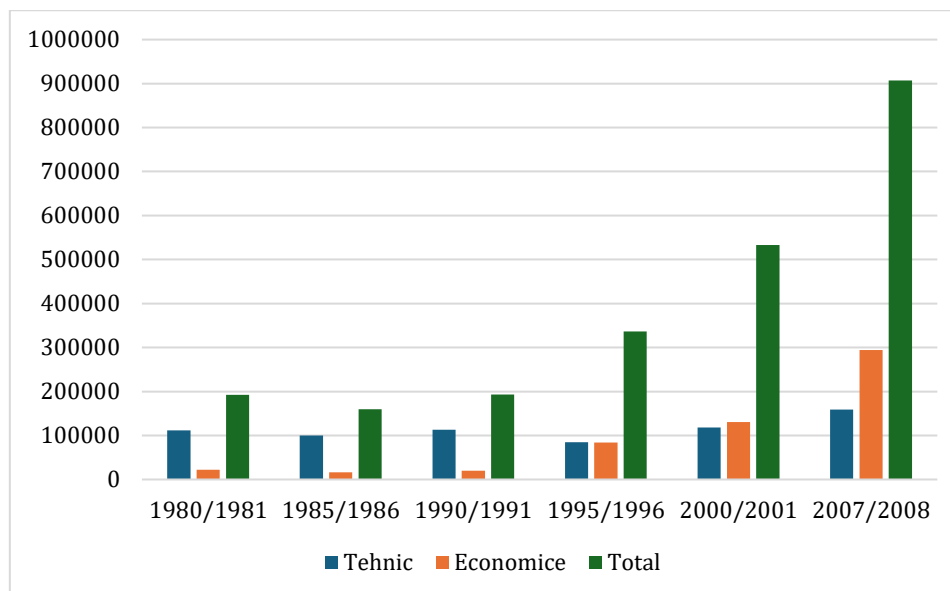
Transformările economice, precum și creșterea autonomiei universitare au generat modificări mari în structura alocării locurilor pe domeniile de studiu. Acest fapt, s-a datorat și învățământului privat care a priorizat domenii cu mare atractivitate și care nu solicitau investiții majore în laboratoare și mijloace de predare.

Datele ne arată o creștere importantă a numărului de studenți înmatriculați la domeniul economic, secondat de creșteri importante ale domeniilor juridice și medico-farmaceutice. Domeniile tehnice și cel agricol se aflau pe o pantă descendentă, date fiind transformările economice, dar și existența lor într-o formă marginală în sistemul privat de educație. Din domeniilor oferite candidaților, universitățile publice au continuat să funcționeze în cadrul paradigmei comuniste, în care locurile erau predominant alocate domeniilor tehnice.

Atractivitatea domeniului economic va face ca numărul studenților înmatriculați în acest domeniu să ajungă la o treime din numărul total. De asemenea, domeniul tehnic își va pierde din atractivitate, de la un maxim de 76% din numărul total de studenți, în anul universitar 1985, la 17,5% în anul universitar 2007/2008.

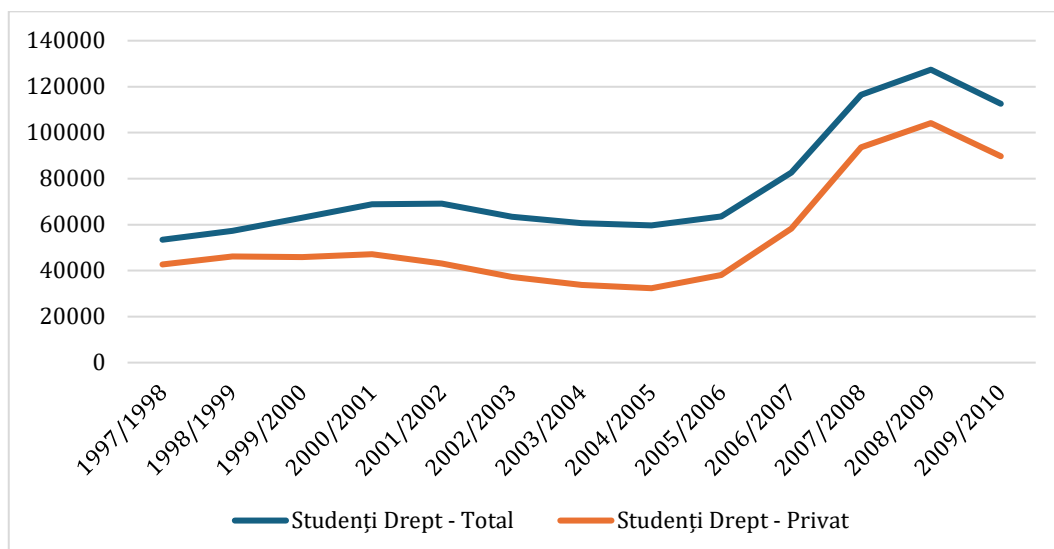

Grafic 4. Evoluția numărului de studenți în funcție de domeniu
 Sursă: <http://statistici.insse.ro:8077/tempo-online/#/pages/tables/insse-table>

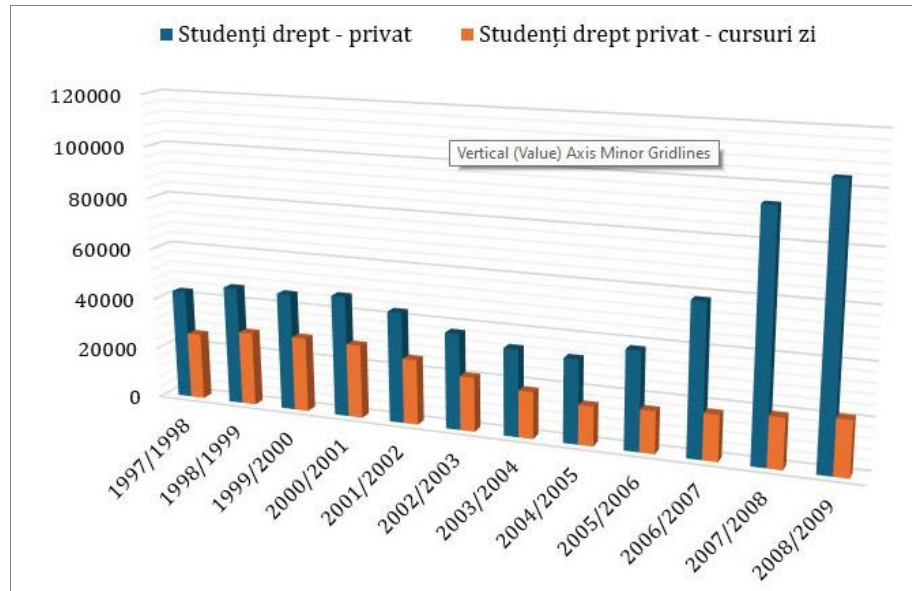
Grafic 5. Evoluția domeniilor tehnic și economic
 Sursă: <http://statistici.insse.ro:8077/tempo-online/#/pages/tables/insse-table>

Un domeniu cu o creștere semnificativă a fost cel al studiilor juridice (Drept), care a înregistrat o expansiune considerabilă la nivel național. În perioada interbelică, Facultățile de Drept reușeau să atragă cei mai mulți studenți, beneficiind de un prestigiu social ridicat. Totuși, în perioada comunistă, acest domeniu a fost restrâns, numărul studenților ajungând la doar câteva mii în anii 1980. Prestigiul absolvirii unei astfel de facultăți a continuat să fie important în societate, admiterea la Drept fiind una dintre cele mai competitive din sistemul educațional comunist. După decembrie 1989, în special în urma apariției universităților private, domeniul juridic a cunoscut o creștere exponențială. De la câteva sute de studenți, numărul acestora a ajuns, în perioada 2007-2008, la peste 125.000, dintre care mai mult de 100.000 erau înmatriculați în sistemul privat, făcând din Drept cel mai important domeniu pentru multe universități private.

Grafic 6. Numărul de studenți înmatriculați la domeniul Drept
Sursă <http://statistici.insse.ro:8077/tempo-online/#/pages/tables/insse-table>

După cum se poate observa din graficul anterior, numărul studenților din sistemul public de învățământ a fost stabil, având o ușoară creștere în prima parte a anilor 2000. O creștere semnificativă poate fi observată la facultățile private de Drept, unde această expansiune a fost constantă în anii 2000. Această perioadă a adus o schimbare importantă în legislația României, stipulând că funcționarii din administrația centrală și locală erau obligați să fie absolvenți de studii superioare pentru a putea rămâne în sistem și pentru a accesa o treaptă salarială mai bună. Drept urmare, facultățile private de Drept au devenit o oportunitate atractivă, în special prin oferirea de locuri preponderente în domeniul Învățământului la Distanță (ID).

Grafic 7. Numărul de studenți înmatriculați la facultățile private – domeniul Drept
Sursă <http://statistici.insse.ro:8077/tempo-online/#/pages/tables/insse-table>

Astfel, expansiunea domeniului de studii juridice s-a realizat cu precădere în la forma de învățământ ID, unde standardele de admitere, de susținere a cursurilor și examenelor erau de foarte scăzute. Principala universitate care s-a folosit de dezvoltarea învățământului la ID a fost Universitatea „Spiru Haret”, care avea un număr de 30 de facultăți, care oferea 50 de specializări. De asemenea, avea filiale la nivelul întregii țări, cu un număr de 44 de centre și 8 centre internaționale (New York, Rome, Madrid, Paris, Tel Aviv, Viena, Toronto, Chișinău), ajungând să aibă aproximativ 285000 de studenți, dintr-un total de 90700 studenți la nivel național (SHU 2023). Scăderea numărului de studenți la nivel național a venit și pe fondul scandalului din jurul Universității „Spiru Haret”, declanșat în anul 2008 de către ministrul educației Ecaterina Andronescu, care a dus la închiderea mai multor programe de studii, cu precădere la forma de învățământ ID, care nu îndeplineau criteriile obligatorii (ProTV 2008).

Evoluția învățământului superior românesc de-a lungul celor trei decenii studiate reflectă transformări majore la nivel politic, economic și social prin care a trecut România. Perioada comunistă, marcată de un control ideologic riguros, a impus o orientare predominantă spre domeniile tehnice și industriale, iar contracția semnificativă din anii 1980, ca urmare a deciziei de a reduce cheltuielile, coroborată cu neîncredere regimului comunist cu privire la plus valoarea pe care o putea aduce societății categoria celor cu studii superioare.

Tranziția la economia de piață, după 1989, a generat o expansiune explozivă, dar haotică, a sectorului universitar. Lipsa unei reglementări inițiale clare a permis apariția rapidă a unui număr mare de universități private, adesea fără o infrastructură adecvată sau un corp profesoral suficient de pregătit. Această creștere a fost alimentată de o cerere crescută de educație superioară, dar și de o percepție a universităților private ca fiind mai accesibile. Această situație a dus la îngrijorări legate de calitatea educației oferite și a contribuit la o imagine negativă a învățământului superior privat în România.

Legislația dedicată învățământului superior a încercat să reglementeze sectorul, introducând mecanisme de acreditare și control, dar problemele de calitate au persistat, în special în domeniul învățământului la distanță. Interesul crescut pentru domenii precum cel economic sau Dreptul, alimentat de legislația care impunea absolvirea studiilor superioare pentru funcționarii publici, a contribuit la o creștere disproporționată a numărului de studenți în aceste domenii, în special în universitățile private. Universitatea Spiru Haret ilustrează acest fenomen, demonstrând atât potențialul, cât și riscurile asociate cu expansiunea rapidă și nereglementată a învățământului privat. Astfel, evoluția învățământului superior românesc postcomunist prezintă o imagine complexă, atât printr-o creștere considerabilă a accesului la educație, cât și o serie de provocări privind calitatea și echilibrul sistemului.

Bibliografie

- Arhiva Ministerului Educației Naționale, Fond Permanent, Dosar Nr. 223/1980, nenumărat.
Bocancea, Sorin, 2021, *Trei decenii de învățământ superior privat în România – Universitatea „Petre Andrei” din Iași*, Iași: Editura Junimea.
- Brucan, Silviu, 1996, *Stâlpii noii puteri în România*, București: Nemira.
- Cuvântul nou*, 1990, „Interviu cu Victor Babiuc, ministrul justiției”, An I, 1990, nr. 163, 3.
- Decret, 1977, nr. 207 din 12 iulie 1977, *Buletinul Oficial* nr. 67 din 12 iulie 1977.
- Gheboianu, Matei, 2014, „Policy of Reduction of Study Places in Communist Romania: Case Study of the Academic Year 1982-1983”, *International Review of Social Research*, nr. 4, 97-110.
- Gheboianu, Matei, 2023, „Începutul învățământului superior privat din România”, *Studii și articole de istorie*, XC, 180-192.
- Gheboianu, Matei; Murgescu, Bogdan, 2018, „Student Assessment of Professors in Revolutionary Context. Case-Study: The History Faculty of the University of Bucharest (1989-1990)” în *International Review of Social Research*, 2018; 8 (1): 25-34.
- HG 535/1999 privind autorizare de funcționare provizorie sau acreditarea specializărilor din cadrul instituțiilor de învățământ superior de stat și particular, Monitorul Oficial nr. 324 din 7 iulie 1999.
- <http://statistici.insse.ro:8077/tempo-online/#/pages/tables/insse-table>.

- Învățământul în România – date statistice*, 1996, București.
- Legea educației și învățământului, 1978, nr. 28 din 21 decembrie, „Buletinul Oficial” nr. 113/26 dec. 1978.
- Legea 88/1993 *privind acreditarea instituțiilor de învățământ superior și recunoașterea diplomelor*; M.O. nr. 307 din 27 decembrie 1993.
- Ministerul Educației, *Raport privind starea învățământului superior din România 2019-2020*.
- Pasti, Vladimir, 1995, *România în tranziție: căderea în viitor*, București: Nemira.
- ProTv, 2008, <https://stirileprotv.ro/exclusiv/exclusiv-online/dosarul-zspiru-haret-afla-totul-despre-scandalul-din-invatamant.html> (accesat la: 02.12.2024)
- Reisz, Robert D., Manfred Stock, „Zwischen Expansion und Kontraktion: Zur Entwicklung der Hochschulbildung in Osteuropa 1950–2000”, *Berliner Journal für Soziologie* 16, no.1: 77-93.
- Rüegg, Walter (Editor), 2011, *A History of the University in Europe: Volume 4, Universities since 1945 (A History of the University in Europe, Series Number 4)*, Cambridge University Press.
- Sadlak, Jan, 1990, *Higher Education in Romania, 1860-1990: Between Academic Mission, Economic Demands and Political Control*, Buffalo: State University of New York at Buffalo.
- SHU, 2023, <http://grile-spiruharet.blogspot.com/2008/12/prezentare.html>. (accesat la: 02.12.2024).
- Universitatea Ecologică din București, https://www.ueb.ro/ueb_istoric.php (accesat la: 15.11.2024)